

PEDIATRIYADA HAMSHIRALIK ISHI JARAYONINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

*To'rayeva Ra'no Ravshanbek qizi
Sadullayeva Zulayho Alisherovna
Urganch Abu Ali Ibn Sino nomidagi Jamoat
Salomatligi texnikumi o'qituvchilari*

Annotatsiya: Ushbu maqolada bolalar parvarishida hamshiralik ishi jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: pediateriya, hamshira, bolalik, kasallik.

Pediatrriyada ham shiralik ishi jarayoni: sog'lom va bem or bolaga ham shiralik yordam ini tashkil etish va ko'rsatish usuli bo'lib, bemor bola va uning ota-onasi bilan ham shiraning o'zaro munosabatlarini o'z ichiga oladi. Ham shiralik ishi jarayonini tashkil qilishda bem or bolaga faqat bemor deb emas, balki shaxs sifatida qaraladi va uning atrofidagi qarindoshlari, yaqinlarining munosabati ham inobatga olinadi. Shuning uchun ham ham shiralik ishi jarayonining klinik fanlarni o'qitish jarayonida o'rganilishi o'rta tibbiy xodim lar tayyorlashda birinchi o'rinda turadi, chunki u biror vaziyatni yoritish muammolarini har taraflam a hal qilish, bem or bolaga sifatli yordam ko'rsatishni ta'minlaydi. Bolalar bilan ishlashda ko'pincha qiyinchiliklarga duch kelamiz. Chunki ham shira nafaqat bemor bola, balki uning atrofidagilar (otaonasi, buvasi) bilan hammuomala qilishiga to'g'ri keladi, bu esa o'z navbatida ham shiralarga katta mas'uliyat yuklaydi. Hamshiralalar ish faoliyatida bola organizmining anatomik, fiziologik xususiyatlarini va ayrim kasalliklarning kechishini yaxshi bilishlari lozim. Hamshiralik ishi jarayonini tatbiq etishda avvalo hamshira hamshiralik ishi jarayonining muqaddimani aniqlab olishi kerak. Shu holdagina bola nimaga muhtojligini aniqlash imkoniyati tug'iladi. Boladagi asosiy muhtojlik yoki muammolar quyidagilardan iborat: Universal muammolar aniqlab olinadi, ya'ni har bir yoshdagi bolalarga yoshiga qarab ovqatlantirish, ozodalikka rioya qilish, tana haroratini bir maromda ushlab, kiyinish, yechinish, uxlash va hokazolar. Odatda, universal talablarni ajratish qiyin emas, chunki ular bolaning yoshiga qarab rivojlanish xususiyatlaridan kelib chiqadi (ratsional ovqatlantirish to'g'risida tushuncha, rejali ovqatlantirish, uyquning buzilishi, bolaning shaxsiy gigiyenasi, kiyinishi va hokazo). Bundan tashqari, ham shira bemor bolaning potensial muammolarini aniqlashi kerak, uning o'sishi va rivojlanishiga tegishli (aqliy va jism onan o'z tengdoshlaridan orqada qolishi, tarbiyasizlik, fikrlash qobiliyatining yo'qligi). Aynan shu muammolar bolalar hamshirasi uchun qiyinchiliklar tug'diradi, chunki ko'pincha ular bemor bola bilan muloqotda bo'lmaganlari sababli bolaning xulq-atvorini kuzata olmaydilar. Bolalarga

yordam ko'rsatishdagi yana bir muammo — bu bemor bolani tekshirish jarayonida uning sog'lig'idagi o'zgarishlardir. Shifokorlar yosh bolalarni tekshirishda ancha qiyinchiliklarga duch keladilar, chunki 3—4 yoshgacha bo'lgan bolalar o'z shikoyatlarini tushuntirib bera olm aydilar, ogbriyotgan joyini ko'rsata olm aydilar, yana bir qiyinchilik tomoni, ular tana harorati ko'tarilganda ham o'ynab yuraveradilar. Muammolarning barcha uch turini aniqlash, ham shiralik ishi jarayonining ikkinchi muammosini amalga oshirish uchun muhim, ya'ni bemor parvarishi natijalari, vaziyatga qarab birinchi o'lrinda yosh bolalarning shaxsiy gigiyenasiga rioya qilish yoki bolaning tarbiyasi bilan bog'liq muammolarni hal qilish yotadi. Ham shiralik ishi jarayonini tashkil qilishda ham shira kasallik faqat bemorning muammosigina emas, balki uning qarindosh-uruglarining ham muammosi ekanligini esdan chiqarmasligi lozim. Bemorni statsionarga yotqizishda uning oilaviy sharoitini inobatga olish zarur. Ham shiralik ishi jarayoni 5 asosiy qism dan iborat: 1) tekshiruv (muammosi aniqlash); 2) ham shira tashxisi (xulosalar chiqarish); 3) parvarish rejasini tuzish (bajariladigan ishlarni tartiblash); 4) amalga oshirish (rejadagi ishlarni bajarish); 5) natija (bajarilgan ishlarni baholash).

1. Asosan, hamshiralik ishi sog'nom yoki bemor bolani tekshirishdan boshlanadi. Odatda 4—5 yoshgacha bo'lgan bolalar og'riyotgan joyini ko'rsata olm aydilar. Shu sababli tibbiyot hamshiralari aksariyat ma'lumotlarni bolaning onasi yoki uning yaqinlaridan olishlari muhimkin.

2. Agar tekshirish vaqtida kerakli axborot yig'lgan bo'lsa, ham shira tashxisini qo'yish qiyin emas. Pediatriyada hamshiralik tashxisi 3 qism dan iborat: a. Bio-geneologik rivojlanish xususiyatlari, avvalgi kasalliklari, jarohatlar, akusherlik anamnezi; b. Sotsial (ijtimoiy tarbiyalash tipi, oilaviy sharoit); d. Klinik (sog'lig'i bilan bog'liq bo'lgan asosiy muammolar).

3. Hamshiralik ishi parvarish rejasini tuzishda qo'shimcha tekshiruv, shoshilinch yordam, parhez va medikamentoz korreksiya dan tashqari, bemorning himoya muodeli ham inobatga olish zarur.

4. Ham shira nafaqat biror-bir tadbirni rejalashtirishi, balki uni amalga oshirish lozim. Amalga oshirishning 3 asosiy turi mavjud: 1. Biror bir narsaga bog'liq faoliyat turi, masalan, bemor shifokor ko'rsatmasiga binoan antibiotiklar buyuriladi, ham shiradan uni amalga oshirish uchun faqat bilim va ko'nikma talab qilinadi; 2. Biror narsaga bog'liq emas — ham shiraning muvaffaqiyatli ishlashi (masalan, bolaning onasini massajga yoki ovqat pishirish texnologiyasiga o'rnatish); 3. Bir-biriga bog'liq holda — ham shiraning boshqa mutaxassislar bilan hamkorlikda ishlashi (masalan, stomatolog muaslahatidan so'ng og'iz bo'shlig'ini parvarishlash). Amalga oshirish bosqichida ham shira ish jarayoni xaritasini olib boradi, realizatsiya grafikasida kiritilgan, qachon va qayerda bajarishini aniq ko'rsatadi, bajarilgan ishlar haqida o'z vaqtida qaydlar o'tkazadi.

5. Shundan so'ng, ham shira keyingi bosqichga o'tadi. Bu bosqichda quyidagi ko'rsatkichlar e'tiborga olinadi: 1. Bemorning muolajalarga bo'lgan reaksiyasini baholash (masalan, qat'iyon yotish rejimiga rioya qilinganda bemorning sudno qo'yilishiga reaksiyasi); 2. Muolajalar to'g'risida bemorning fikri; 3.

Qo‘yilgan maqsadga erishishni baholash, ham shirama alga oshirgan tadbirlarning to‘g‘riligini aniqlash uchun kerak. Agar ma‘lum muddatda maqsadga erishilmasa, xato taktika qo‘langan yoki patsiyentni tekshirish to‘la hajmda amalga oshirilmagan bo‘lsa, demak, hamshiralik jarayonini birinchi bosqichdan boshlash kerak; 4. Ko‘rsatilgan yordamni baholash. Hamshiralik ishi jarayoni pediatriyada tashkil etilgan eng zamonaviy metodlardan bo‘lib, ham shirada mavjud bo‘lgan barcha imkoniyatlamini amalga oshirishga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. J.Eshqobulov, A.Mahmudov. Bolalar kasalliklari fani. Abu Ali ibn Sino nomidagi tibbiyot nashriyoti. Toshkent. 1993.
2. K.A.Svyatkina, E.V.Belogorskaya, N.P.Kudryavsev. Bolalar kasalliklari fani. Abu Ali ibn Sino nomidagi tibbiyot nashriyoti. Toshkent. 1990